

"Research article"

doi: 10.30495/jinev.2021.1929658.2488

The Effect of Quality Circle Time (QCT) Method on Psychosocial Security of Orphan Female Teenagers¹

Mohammad Ali Ameri¹, Ayatollah Fathi^{2*}, Fereshteh Khoshakhlaq³, Saieed Sharifi Rahnemo⁴

(Received: 2021.05.08 - Accepted: 2021.09.20)

1. The source of the article was based on the personal idea of the authors of the article, which was done jointly.
2. Professor Assistant, NAJA Military Science and Social Studies Institute
3. Professor Assistant, NAJA Military Science and Social Studies Institute
- * .Corresponding Author) a.fathi@tabrizu.ac.ir
4. Masters in Educational Psychology of Charkh Nilofari Institute
5. Ph. D. student in Curriculum Studies if Bu Ali Sina University of Hamedan

Abstract

The aim of this study was to investigate the effect of group educational quality (QCT) method on psychosocial security of orphan girls. The research method was quasi-experimental with pre-posttest design with two groups of control and experiments. The statistical population of the study included all orphan female teenagers aged 12 to 18 years old in Tabriz who were kept in welfare centers of Tabriz, from which a sample of 30 orphan female teenagers were selected through convenient purposeful sampling method and then were randomly divided into experimental (n=15) and control (n=15) groups. Both of groups completed psychological security scale by Zare & Aminpour (2011) as pre and posttest. The experimental group was trained for 10 sessions of 90 minutes under Quality Circle Time (QCT) by Jenny Mosley (2014). Data was analyzed using multivariate covariance test in SPSS software. The components of psychological security including environmental incompatibility, paranoia, self-belief, desire for life, depression, feeling happy, social security, self-awareness, self-confidence, feeling angry, despair, feeling of inferiority, compatibility with others were significantly different in the experimental and control groups in posttest ($P < 0.05$). However, no significant difference was observed in the components of interest in life and feeling of health between the experimental and control groups in the post-test ($P < 0.05$). Therefore, according to the results, Quality Circle Time (QCT) can be considered as an effective method to improve social skills, social competencies and psychological and social security of adolescent female teenagers.

Keywords: Quality Circle Time (QCT), psychosocial security, Orphan girls

تأثیر روش کیفیت آموزشی گروهی (QCT) بر امنیت روانی اجتماعی نوجوانان دختر بی سرپرست^۱

محمدعلی عامری^۲، آیت‌الله فتحی^{۳*}، فرشته خوش اخلاق^۴، سعید شریفی رهنمو^۵
(دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۱۸ - پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۲۹)

چکیده

هدف پژوهش حاضر تأثیر روش کیفیت آموزشی گروهی (QCT) بر امنیت روانی اجتماعی نوجوانان دختر بی سرپرست بوده است. روش پژوهش از نوع نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با دو گروه آزمایش و کنترل بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه نوجوانان دختر بدون سرپرست ۱۲ تا ۱۸ ساله شهر تبریز که در مراکز وابسته به بهزیستی شهرستان تبریز نگهداری می‌شدند که از بین آنها نمونه‌ای به تعداد ۳۰ نفر از نوجوانان دختر بی سرپرست به صورت در دسترس انتخاب شدند و به صورت تصادفی به دو گروه آزمایش (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵ نفر) تقسیم شدند. گروه آزمایش به مدت ۱۰ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای تحت آموزش کیفیت گروهی (QCT) موسلی (۲۰۱۴) آموزش دیدند و هر دو گروه کنترل پرسشنامه امنیت روانی زارع و امین‌پور (۱۳۹۰) به عنوان پیش‌آزمون و پس‌آزمون تکمیل کردند و داده‌ها با استفاده از آزمون کواریانس چند متغیره در نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد. بین مؤلفه‌های امنیت روانی (ناسازگاری محیطی، پارانویا، اعتقاد به خود، اشتیاق به زندگی، افسردگی، احساس سعادتمندی، امنیت اجتماعی، خودآگاهی، اعتماد به نفس، احساس عصبانیت، یاس و ناامیدی، احساس حقارت، سازگاری با دیگران) در گروه آزمایش و گروه کنترل در پس‌آزمون تفاوت معناداری وجود داشت ($P > 0/05$). ولی در مؤلفه‌های علاقه به زندگی و احساس سلامت بین گروه آزمایش و کنترل در پس‌آزمون تفاوت معناداری مشاهده نگردیده است ($P > 0/05$). از این رو با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان آموزش کیفیت گروهی (QCT) را به عنوان یک روش تأثیرگذار بر بهبود مهارت‌های اجتماعی، شایستگی‌های اجتماعی و امنیت روانی و اجتماعی نوجوانان دختران بی سرپرست در نظر گرفت.

واژگان کلیدی: کیفیت آموزشی گروهی (QCT)، امنیت روانی-اجتماعی، نوجوانان دختر بی سرپرست

۱ - منبع استخراج مقاله براساس ایده شخصی نویسندگان مقاله بوده است که به صورت مشترک انجام شده است.

۲ - استادیار پژوهشی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجا

۳ - استادیار پژوهشی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجا

* نویسنده مسئول a.fathi@tabrizu.ac.ir

۴ - کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی مؤسسه چرخ نیلوفری

۵ - دانشجوی دکتری مطالعات برنامه درسی دانشگاه بوعلی سینا همدان

مقدمه

خانواده یکی از عوامل مؤثر و اساسی در رفتار افراد است. کودکان و نوجوانان از بدو تولد خصوصیتی را از والدین خود به ارث می‌برند و زمینه‌های رشد آنها فراهم می‌شود. در خانواده کودک نحوه رفتار و روابط صمیمانه با دیگران را می‌آموزد و کلاً این خانواده است که در تکوین و شکل‌گیری شخصیت کودک، اثرات بسیار اساسی و مهمی دارد. یکی از مشکلات زندگی اجتماعی وجود کودکان و نوجوانانی است که به دلایلی از جمله فوت پدر و مادر، ازدواج مجدد والدین، فقر، بیماری لاعلاج والدین و... بی‌سرپرست شده‌اند (حصار سرخی، اصغری نکاح، لعل زاده کندکلی و پروانه، ۱۳۹۵). مقایسه آمارهای گذشته نشان دهنده افزایش هر ساله تعداد کودکانی است که وارد مراکز نگهداری شبانه روزی می‌شوند (سلیمانی‌فرد، ۱۳۸۹). کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست از حضور تربیتی، روانشناختی، حمایت مؤثر والدین و نیز از مزایای زندگی در خانواده محروم هستند. مراقبت، درک همدلانه و مشارکت، ساختار قدرت شفاف و حل مسئله از کارکردهای ضروری خانواده است (اصغری نکاح و حیدری دربندی، ۱۳۸۹). اما کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست از این نعمت محروم هستند و در مراکز شبه خانواده رشد می‌کنند. هر چند کارکرد اصلی این مراکز شبه خانواده تأمین کارکردهای اصلی خانواده برای کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست است، اما با انتقال این کودکان از محیط خانواده به محیطی با آسیب‌های کمتر کافی به نظر نمی‌رسد. سوگ ناشی از فقدان خانواده این کودکان را در معرض اختلالات روانشناختی مانند افسردگی، رفتارهای اغتشاش‌آمیز شامل انحراف از هنجارهای اجتماعی، تخریب اموال و آسیب زدن به دیگران قرار می‌دهد که در زندگی کودکان و نوجوانان اثرات پایداری خواهد داشت (کمیلر، دنیلسون و باستن، ۲۰۰۵). بنابراین کودکانی که از نعمت داشتن خانواده محرومند دچار صدمات روحی روانی در شخصیت خود می‌شوند که تأثیر مستقیم در مهارت اجتماعی آنها در آینده می‌گذارد، کودکانی که در محیط‌های نامناسب و دور از احساسات عاطفی بین اعضا حضور دارند، قادر به برقراری ارتباط صحیح و مناسب نمی‌باشند و این امر باعث می‌شود فرد در بین دیگران احساس راحتی در برقراری تعاملات اجتماعی نداشته باشد. مشکلات کودکان در مهارت‌های اجتماعی غالباً به این دلیل ایجاد می‌شود که کودکان نمی‌دانند در موقعیت‌های اجتماعی چگونه رفتار کنند، و به دلیل احساس ناشایستگی و منفی که درباره خود دارند، کمتر در موقعیت‌های اجتماعی حضور می‌یابند (شجاعی باغینی و بهرامی، ۱۳۹۷).

مکتب‌های مختلف روانشناسی درباره اهمیت و شکل‌گیری شخصیت فرد در دوران کودکی و نوجوانی تأکید زیادی داشته‌اند کودکان اگر با آموزش‌های صحیح و جهت‌دار، راهنمایی و تعلیم داده شوند، می‌توانند قدم بزرگی در بهداشت روانی خود بردارند. هنگامی که آنها با مهارت‌های سازنده‌ای آشنا شوند

در برخورد با موقعیت مختلف در نوجوانی و بزرگسالی، می‌توانند به خوبی فکر کرده و بهتر تصمیم بگیرند (چمزاده‌قنوتی، آقایی و گل‌پرور، ۱۳۹۴). ضرورت‌های آموزش این مهارت‌ها برای کودکان بی‌سرپرست و یا بدسرپرست بسیار بدیهی‌تر است. زندگی دور از خانواده و محدود بودن تعاملات خانوادگی، در طولانی مدت این گونه کودکان و نوجوانان را در خطر مشکلات و بحران‌های هویتی، ارتباطی، فردی، و اجتماعی قرار می‌دهد (اوکروُدو^۱، ۲۰۱۰). یکی از مشکلات زندگی اجتماعی وجود کودکانی است که به دلایلی از جمله فوت پدر و مادر، ازدواج مجدد والدین، فقر، بیماری لاعلاج والدین و... بی‌سرپرست و بدسرپرست شده‌اند (صفارحمیدی، حسینیان و زندی پور، ۱۳۹۶).

امنیت نیز از نیازها و انگیزه‌های اساسی انسان است به طوری که با زوال آن، آرامش خاطر انسان از بین می‌رود و تشویش، اضطراب و ناآرامی جای آن را می‌گیرد و مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو تأمین امنیت است چنانکه آبراهام مازلو^۲ نیز در سلسله مراتب نیازها، احساس امنیت را بلافاصله پس از ارضای نیازهای اولیه قرار می‌دهد (دانش، شربتیان و طوافی، ۱۳۹۶). در واقع، امنیت یعنی رفع خطر و رفع خطر یعنی استفاده بهینه از فرصت بنابراین، باید چنین نتیجه گرفت که امنیت، دو عنصر اساسی تهدید و فرصت دارد و برقراری امنیت منوط به رهایی نسبی از تهدید و بهره‌گیری بهینه از فرصت‌هاست براین اساس، امنیت خانواده به خصوص زنان عبارت است از حفظ حریم زندگی خانوادگی از خطرات و تهدیدات و ارتقای سطح زندگی خانوادگی با تدابیری که برای کسب فرصت‌های زندگی گرفته می‌شود. در اینجا خطرات و تهدیدات به کلیه مخاطراتی گفته می‌شود که در روابط گرم و عاطفی، صمیمی و محبت آمیز زوجین اختلال ایجاد کند و احساس نزدیکی و همدلی میان آنان را از بین می‌برد (قاسمی و محمدی، ۱۳۹۲). در واقع حراست و نگهداری از احساس «مایی» خانواده، ریشه در حفظ روابط گرم، عاطفی و صمیمانه بین افراد دارد (ساروخانی، ۱۳۸۵). در سال‌های اخیر، پژوهش‌های بسیاری نشان داده‌اند که آموزش مهارت‌های زندگی با ارتقای توانمندی‌های روانی-اجتماعی افراد همچون مهارت‌های مدیریت خشم، آموزش مهارت‌های حل مسئله، مهارت‌های ارتباطی و آموزش‌های گروهی در کنترل فرد در مواجهه با مشکلات مؤثر است (زرعی، میرزایی و صادقی فرد، ۱۳۹۷؛ نئونر جله، گرانیگر و اسپچمید^۳، ۲۰۱۶).

دختران بی‌سرپرست با مشکلات اجتماعی و هیجان‌عدیده‌ای دست به‌گریبان هستند که به دو بخش درونی و بیرونی تقسیم می‌شود (کالداریا، کریستنس، کرامر و کرونیمر^۴، ۲۰۰۹). مشکلات بیرونی رفتارهای برون‌ریزی هستند که پرخاشگری فیزیکی، خشم، تحریک‌پذیری و خودسری را در بر می‌گیرد،

1. Okrodedu
2. Abraham Maslow
3. Neuner-Jehle, Gruninger, Schmid
4. Caldarella, Christensen, Kramer & Kronmiller

مشکلات درونی شامل افسردگی، اضطراب کم رویی، انزوای اجتماعی، غمگینی، ترس و مشکل در مطالباتی که نیازمند تأیید اجتماعی است (کالدرا و همکاران، ۲۰۰۹). کودکانی که در خانواده‌های بدسرپرست پرورش می‌یابند دچار مشکلات عدیده ای هستند. تحقیقات پیرامون آسیب‌های روانی کودکان نشان می‌دهد که والدینی که از شیوه‌های تربیتی نامطلوب که منشا ترس، عدم اعتماد، احساس نارضایتی، بدبینی و اضطراب در فرزندانشان می‌شود استفاده می‌کنند (لونا، پادمانبان و هیم، ۲۰۱۰)، در حالی که این کودکان نیاز به آموزش‌های مطلوب و ساختاریافته دارند. یکی از این آموزش‌ها، کیفیت یادگیری گروهی است. یادگیری گروهی از دیدگاه تتوریک مبتنی بر اصول روانشناسی انسان‌گرایی (اومانیسیم) است و منطق آن این است که هر فردی دارای ارزش و فردیت بوده و حق کنترل جهت زندگی خود را دارد (تاو، ۱۹۹۸، ۲۱). افزایش میزان اعتماد به نفس هسته اصلی این فرآیند یادگیری را تشکیل می‌دهد (لاورنس، ۱۹۹۶؛ موسلی، ۱۹۹۳؛ مارگریسون، ۱۹۹۶) و ادبیات تحقیق نیز نشان داده که یادگیری گروهی یکی از استراتژی‌های مداخله‌ای مطلوب برای کودکان می‌باشد، زیرا به افزایش مهارت‌های اجتماعی کودکان کمک کرده، اعتماد به نفس آنها را افزایش داده و به ویژه می‌تواند نیازهای کودکان دچار مشکلات رفتاری را هدف قرار دهد (کانی و بایرن، ۲۰۰۶؛ لاون، ۲۰۰۲؛ گلزارد، ۲۰۱۶)، اما تاکنون پژوهشی در رابطه با تأثیر کیفیت آموزش گروهی (QCT) انجام نشده است و خلاء پژوهشی به وضوح دیده می‌شود. آمارها نشان می‌دهد که در سی سال گذشته تقریباً شصت هزار کودک و نوجوان بی‌سرپرست به سازمان بهزیستی سپرده شده‌اند. مقایسه آمار سال‌های پیش نشان می‌دهد که هر ساله تعداد کودکان سپرده شده به مراکز بهزیستی به دلیل بی‌سرپرستی افزایش می‌یابد (سلیمانی-فرد، ۲۰۱۰)، در حالی که این کودکان در آینده وارد جامعه خواهند شد و باید از سلامت روانی برخوردار باشند، اما بررسی محقق نشان می‌دهد که این مساله در ادبیات پژوهش به ویژه در داخل کشور نادیده گرفته شده و لذا در این پژوهش لازم دانسته شد که تأثیر کیفیت آموزش گروهی (QCT) بر امنیت روانی و اجتماعی دختران بی‌سرپرست معلوم گردد و با توجه به مشکلاتی که کودکان بی‌سرپرست با آنها روبه رو هستند و در پژوهش‌های مختلف نیز آمده است، نیاز است که آنها این آموزش‌های گروهی را یاد بگیرند تا در جهت بهبود ادراک درست از خود و توانمندی‌های خود و تقویت مهارت‌های اجتماعی شان

1. Luna, Padmanabhan, O'Hearn
2. Tew
3. Lawrence
4. Mosley
5. Margerison
6. Canney & Byrne
7. Lown
8. Glazzard
9. Soleymani Fard

گامی بردارند و این مدل آموزشی می‌تواند در کنار خلاءهای موجود در سیستم آموزش و پرورش در جامعه و در کنار سایر آموزشها باعث تقویت مهارت‌های فردی شود. تأکید مهم این روش جذابیت در آموزش و استفاده از نوع بازی‌ها و استفاده از ابزار جهت بازی و آموزشهای مناسب می‌باشد. در زندگی امروزی بی‌توجهی به مهارت اجتماعی و شایستگی اجتماعی و نبود امنیت روانی از مشکلات کودکان و نوجوانان می‌باشد، که از مهمترین و بزرگترین مسایل در سلامت نوجوانان می‌باشد. بنابراین پژوهش در پاسخگویی به این سوال است که آیا روش کیفیت آموزشی گروهی (QCT) بر امنیت روانی-اجتماعی نوجوانان دختر بی‌سرپرست مؤثر است؟

روش کار

روش پژوهش از نوع نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون- پس‌آزمون با دو گروه آزمایش و گواه (کنترل) بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه نوجوانان دختر بدون سرپرست ۱۲ تا ۱۸ ساله شهر تبریز می‌باشد که در مراکز وابسته به بهزیستی شهرستان تبریز نگهداری می‌شوند و تعداد آنها به صورت تقریبی ۱۴۰۰ نفر می‌باشد. نمونه آماری پژوهش ۳۰ نفر از نوجوانان دختر بی‌سرپرست بر اساس ملاک‌های ورود شامل عدم ابتلا به بیماری‌های روانی، عدم استفاده از دارو، و معیارهای خروج شامل عدم تمایل به شرکت در پژوهش انتخاب و با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده بودند و در دو گروه آزمایش (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵ نفر) به صورت تصادفی گروه‌بندی شدند.

روش اجرا بدین صورت بود؛ که ابتدا با ارائه مجوز دانشگاهی به مسئولین سازمان بهزیستی شهرستان تبریز، جهت انجام کار تحقیقاتی و کسب رضایت از شرکت‌کنندگان از تحقیق، پرسشنامه امنیت روانی- اجتماعی در بین گروه کنترل (۱۵) و آزمایش (۱۵) به عنوان پیش‌آزمون اجرا شد. سپس گروه آزمایش به مدت ۱۰ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای تحت پروتکل آموزش کیفیت گروهی (QCT) آموزش دیدند و گروه کنترل هیچ گونه مداخله‌ای دریافت نکردند. در مرحله بعد (پس‌آزمون) مجدداً همان پرسشنامه امنیت روانی- اجتماعی در بین دو گروه کنترل و آزمایش اجرا شد و نتایج نمرات جمع‌آوری شد. لازم به ذکر است در راستای ملاحظات اخلاقی پژوهش، رضایت دختران بی‌سرپرست برای شرکت در پژوهش اخذ شد و آگاهی‌های لازم در خصوص اهداف پژوهش ارائه شد. همچنین اطمینان داده شد که اطلاعات آنها محرمانه خواهد ماند.

ابزار

پرسشنامه امنیت روانی اجتماعی زارع و امین پور (۱۳۹۰)

پرسشنامه امنیت روانی توسط زارع و امین پور در سال ۱۳۹۰ در ایران هنجاریابی شده است، پرسشنامه مذکور دارای ۶۲ گویه بوده و طیف پاسخ‌دهی آن از نوع لیکرت و شیوه امتیاز دهی به مولفه‌ها به صورت بلی پاسخ ۱ و خیر پاسخ صفر می باشد این پرسشنامه پانزده مولفه دارد و این ابعاد عبارت اند از: ناسازگاری محیطی (۱-۶)، پارانویا (۷-۱۱)، اعتقاد به خود (۱۲-۱۶)، اشتیاق به زندگی (۱۷-۲۱)، افسردگی (۲۲-۲۵)، احساس سعادتمندی (۲۶-۳۰)، امنیت اجتماعی (۳۱-۳۴)، خودآگاهی (۳۵-۳۷)، اعتماد به نفس (۳۸-۴۱)، احساس عصبانیت (۴۲-۴۴)، یاس و ناامیدی (۴۵-۴۷)، علاقه به زندگی (۵۱-۵۴)، سازگاری با دیگران (۵۲-۵۴)، احساس سلامت (۵۵-۵۸) و احساس حقارت (۶۲-۵۹). روایی پرسشنامه با استفاده از نظرات اساتید راهنما و مشاور، خوب ارزیابی و تایید شده است. همچنین پایایی آن نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ محاسبه گردید. آلفای این پرسشنامه ۰/۷۸ بدست آمد که نشان دهنده پایایی قابل قبول این پرسشنامه می باشد (زارع و امین پور، ۱۳۹۰).

جلسات آموزشی کیفیت آموزش گروهی

برنامه آموزشی کیفیت آموزش گروهی (QCT) که توسط موسلی^۱ (۲۰۱۳) مطرح شده است استفاده شد. روایی محتوایی این برنامه آموزشی توسط متخصصان مربوطه تأیید شده است. برنامه به صورت ۱۰ جلسه ۱/۵ ساعت برگزار به مدت ده هفته برگزار شد.

جدول ۱ جلسات آموزشی کیفیت آموزش گروهی

Table 1

Instructing Sessions of QCT

محتوای جلسات Instructing Sessions of QCT	
معارفه ی اعضا در گروه به یکدیگر - جلب همکاری و ایجاد رابطه حسنه، بیان اهداف و ضرورت یادگیری مهارت های اجتماعی و ایجاد انگیزه برای یادگیری مهارت ها و شرح روش کار جلسات بعدی و روش های تدریس و پرسش و پاسخ و ایفای نقش.	جلسه اول First Session
Introducing of group members to each other- Attraction of cooperation and creating a good relationship, explaining the objectives and necessity of social skills learning and motivating them to learn skills and explaining methods of next sessions and instructing methods, questioning, answering and role playing.	
شروع گام اول: ملاقات گروهی از طریق بازی- لذت و هیجان در شکل گیری دایره گروهی؛ تمرکز و توجه و تشریح موضوع توجه و تمرکز [نگاه کردن، گوش کردن، صحبت کردن، فکر کردن و تمرکز]، ایجاد انگیزه مشارکت در جلسه، مرور قوانین، کارتهای زرد و خنده تشویق برای مشارکت، عادی سازی مفاهیم جلسه.	جلسه دوم Second Session
Starting the first step: Group meeting through game-enjoy and excitement to form group circle,	

1. Mosley

concentration, attention and explanation of attention subject and concentration [looking at, listening, speaking, thinking and attending], motivating them to participate in session, review of rules, yellow cards and laughing and encouragement for participation, normalization of session's conceptions	
گام دوم: گرم کردن گروهی، فرصت برای حرف زدن اعضا، استفاده از سوالات باز پاسخ- مرور جلسات قبل، تشریح جلسه با موضوع نظم و مسئولیت پذیری، تمرین، مشارکت، بازخورد	جلسه سوم
Second step: group warm-up, opportunity for speaking of members, using of open-ended questions, review of previous sessions, explanation of session with the subject of discipline and responsibility, exercising, participating and feedback.	Third Session
گام سوم: بازگشایی و گردهمایی- تشریح جلسه با موضوع خلاقیت و حل مسئله [بحث آزاد روزانه، گوش دادن به سایر اعضا، خلاصه بحث و هدف گزینی اعضا]، مرور جلسات قبل،	جلسه چهارم
Third step: Opening and gathering- explaining of session with the subject of creativity and problem-solving [today's free discussion, listening to other members, summary of discussion and goal setting of members], review of previous sessions.	Fourth Session
اجرای گام دوم و سوم: مرور جلسات قبل، تشریح جلسه با موضوع رفتار شهروندی، استراحت [بستن چشم ها، گوش دادن به موسیقی ملایم وی کلام، گرفتن دست همدیگر و جابجایی در دایره گروهی].	جلسه پنجم
Performing the second and third steps: Reviewing of previous sessions, explaining the session with the subject of citizenship behavior, relaxation [closing the eyes, listening to soft music and instrumental music, holding the hands of each other and moving in the group circle].	Fifth Session
گام چهارم: تشویق، جشن گرفتن موفقیت ها- تشریح جلسه با موضوع مهارت های ارتباط موثر	جلسه ششم
Fourth step: Encouraging, celebrating of successes- explaining the session with the subject of effective communication skills	Sixth Session
اجرای گام چهارم و سوم: مرور جلسات قبل- تشریح موضوع هوش هیجانی	جلسه هفتم
Performing the third and fourth steps: Reviewing the previous sessions, explaining the emotional intelligence	Seventh Session
گام پنجم: حس انسجام گروهی، پل ارتباطی با جلسه بعد- تشریح جلسه با موضوع تقویت رفتار مثبت [آرام سازی، تجدید انرژی خلاصه جلسه با مشارکت و درک خود اعضا، ارائه تکالیف مورد نظر نسبت به تکرار رفتار مثبت و دریافت کارت خنده، جملات مثبت انگیزشی، بازخورد مثبت]	جلسه هشتم
Fifth step: Sense of group cohesion, a bridge to the next session- explaining the session with the subject of enhancing the positive behavior [relaxation, renew energy, summary of the session through participating and self-perceiving of members, providing given tasks toward to repetition of positive behavior and getting a laugh card, positive motivational sentences, positive feedback]	Eights Session
مرور جلسات قبل، تشریح جلسه با موضوع مهارت های اجتماعی و در آخر بررسی کارت زرد و کارت خنده و ارائه کارت های ارزشیابی؛ عادی سازی کارت های زرد و خنده شفاف سازی در ارائه کارت ها	جلسه نهم
Reviewing the previous sessions, explaining the session with the subject of social skills and at last considering the yellow card and laugh card and providing assessment cards, normalizing yellow and laugh cards and clearing them about the objective of cards.	Ninth Session
همراهی در خروج از دایره گروهی، نظارت بر تغییر رفتار اعضا، ثبت خلاصه، جمع بندی مطالب گفته شده و ایجاد انگیزه در اعضا برای استفاده از مهارت های آموخته شده در زندگی	جلسه دهم
Accompany in the exit of group circle, monitor on the behavior change of the members, recording the summary, summing the said matters an creating motivation in members to make use of learned skills in their life.	Tenth Session

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

جدول ۲ آزمون میانگین مؤلفه‌های امنیت روانی-اجتماعی (N=30)

Table 2

Meant Test of Social-psychological Safety Variables

گروه آزمایش (Experimental group)		گروه کنترل (control group)		متغیرها Variables
انحراف استاندارد SD	میانگین Mean	انحراف استاندارد SD	میانگین Mean	
1.56	4.20	1.35	4.13	پیش آزمون Pretest ناسازگاری محیطی Environmental incompatibility
0.98	2.60	1.48	4.27	پس آزمون Posttest
0.99	3.53	1.10	3.27	پیش آزمون Pretest پارانویا Paranoia
0.73	1.60	0.98	3.60	پس آزمون Posttest
0.90	1.67	0.83	1.87	پیش آزمون Pretest اعتقاد به خود Believe in yourself
0.82	3.60	0.96	1.93	پس آزمون Posttest
0.79	1.73	0.77	1.80	پیش آزمون Pretest اشتیاق به زندگی Passion for Life
0.99	3.13	0.73	1.60	پس آزمون Posttest
0.72	3.33	0.79	3.07	پیش آزمون Pretest افسردگی Depression
0.67	1.80	0.83	3.13	پس آزمون Posttest
0.72	1.67	0.64	1.47	پیش آزمون Pretest احساس سعادت‌مندی Feeling of Prosperity
0.64	2.87	0.77	1.80	پس آزمون Posttest
0.67	1.80	0.61	1.67	پیش آزمون Pretest امنیت اجتماعی Social Security
0.67	2.80	0.64	1.87	پس آزمون Posttest
0.35	1.13	0.45	1.27	پیش آزمون Pretest خودآگاهی Self-awareness
0.67	2.20	0.41	1.20	پس آزمون Posttest
0.50	1.40	0.88	1.73	پیش آزمون Pretest اعتماد به نفس Self-confidence

0.79	2.73	0.83	1.47	پس آزمون Posttest	
0.50	2.60	0.63	2.40	پیش آزمون Pretest	احساس عصبانیت Feeling of angry
0.63	1.40	0.51	2.65	پس آزمون Posttest	
0.59	2.07	0.59	1.93	پیش آزمون Pretest	یاس و ناامیدی hopeless
0.45	1.27	0.51	2.13	پس آزمون Posttest	
0.84	2.00	0.79	1.73	پیش آزمون Pretest	علاقه به زندگی Affection to life
0.91	2.40	0.77	1.80	پس آزمون Posttest	
0.72	1.67	0.77	1.80	پیش آزمون Pretest	سازگاری با دیگران Compatible with others
0.64	2.47	0.63	1.60	پس آزمون Posttest	
0.90	1.67	0.91	1.87	پیش آزمون Pretest	احساس سلامت Health feeling
0.97	2.67	0.91	1.80	پس آزمون Posttest	
0.88	2.93	0.81	2.67	پیش آزمون Pretest	احساس حقارت Humiliation Feeling
0.74	1.87	0.81	2.67	پس آزمون Posttest	

بر اساس جدول ۱ میانگین نمرات مؤلفه‌های ناسازگاری محیطی، پارانویا، افسردگی، احساس عصبانیت، یاس و ناامیدی و احساس حقارت در پیش‌آزمون در گروه آزمایش و کنترل یکسان و بیشتر بوده است ولی در پس‌آزمون نمرات در گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل بهبود یافته است و میانگین نمرات مؤلفه‌های اعتقاد به خود، اشتیاق به زندگی، احساس سعادت‌مندی، امنیت اجتماعی، خودآگاهی، اعتماد به نفس علاقه به زندگی، سازگاری با دیگران و احساس سلامت در پیش‌آزمون در گروه آزمایش و کنترل یکسان و کمتر بوده است ولی در پس‌آزمون میانگین نمرات در گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل افزایش یافته است.

یافته‌های استنباطی

برای بررسی تاثیر روش کیفیت یادگیری گروهی (QCT) بر امنیت روانی و مؤلفه‌های آن در نوجوانان دختر بی‌سرپرست از آزمون کواریانس چندمتغیره مانکوا استفاده شد. پیش از گزارش نتایج این آزمون

لازم است که پیش‌فرض‌های آن بررسی شود که بدین منظور آزمون‌های برابری واریانس (لون)، همبستگی شیب رگرسیون و آزمون کولموگروف-اسمیرنوف انجام شده و نتایج آن در زیر گزارش شده است.

آزمون کولموگروف-اسمیرنوف جهت بررسی نرمالیت داده‌ها

جدول ۳ نتایج آزمون کولموگراف-اسمیرنوف Z بر مؤلفه‌های امنیت روانی

Table 3

Kolmogorov-Smirnov (K-S) test on psychological safety variables

پس‌آزمون Posttest		پیش‌آزمون Pretest		
سطح معنی داری sig Level	آماره Statistic	سطح معنی داری sig Level	آماره Statistic	
0.088	0.148	0.135	0.141	ناسازگاری محیطی incompatibility
0.109	0.145	0.200	0.131	پارانویا Paranoia
0.200	0.130	0.059	0.158	اعتقاد به خود Believe in yourself
0.103	0.146	0.056	0.160	اشتیاق به زندگی passion to life
0.200	0.118	0.139	0.140	افسردگی depression
0.088	0.149	0.057	0.155	احساس سعادت‌مندی felling of prosperity
0.175	0.135	0.057	0.160	امنیت اجتماعی social security
0.056	0.160	0.063	0.151	خودآگاهی self-awareness
0.110	0.143	0.088	0.148	اعتماد به نفس Self-confidence
0.056	0.160	0.051	0.165	احساس عصبانیت Feeling f angry
0.062	0.155	0.059	0.157	یاس و ناامیدی hopeless
0.084	0.150	0.171	0.135	علاقه به زندگی Affection to life
0.052	0.159	0.058	0.157	سازگاری با دیگران Compatible with others
0.108	0.145	0.056	0.160	احساس سلامت Health feeling
0.115	0.144	0.062	0.150	احساس حقارت Humiliation feeling

بر اساس جدول ۲ آزمون کالموگراف-اسمیرنوف Z در تمامی مؤلفه‌های امنیت روانی با سطح آلفای بزرگتر از ۰/۰۵ بوده و نشان می‌دهد که داده‌ها نرمال می‌باشد.

آزمون شیب رگرسیون

این آزمون به این سوال پاسخ می‌دهد که آیا همبستگی بین هر یک از متغیرهای وابسته تفاوت معنی-داری بنی گروه‌های مستقل دارد؟ نتایج آن در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۴. نتایج آزمون شیب رگرسیون

Table 4

Results of regression slope correlation

مجموع مربعات of Squares	درجه آزادی Freedom Degree	میانگین مربعات Mean of Squares	F	سطح معنی داری Sig	مجذور اتای تفکیکی Eta Squares	
10.375	2	5.187	0.634	0.535	0.147	ناسازگاری محیطی Environmental incompatibility
39.686	2	19.843	2.605	0.84	0.112	پارانویا Paranoia
21.671	2	10.836	1.196	0.311	0.125	اعتقاد به خود Believe in yourself
75.476	2	37.738	4.006	0.64	0.197	اشتیاق به زندگی passion to life
34.240	2	17.120	1.611	0.210	0.060	افسردگی depression
1.383	2	0.691	0.060	0.942	0.154	احساس سعادت‌مندی felling of prosperity
26.308	2	13.154	1.248	0.296	0.217	امنیت اجتماعی social security
25.321	2	12.660	1.214	0.274	0.271	خودآگاهی self- awareness
21.254	2	10.627	1.265	0.268	0.265	اعتماد به نفس Self-confidence
21.325	2	10.662	1.325	0.291	0.285	احساس عصبانیت Feeling f angry
25.314	2	12.657	1.247	0.278	0.276	یاس و ناامیدی hopeless
26.412	2	13.206	1.257	0.264	0.231	علاقه به زندگی Affection to life
29.415	2	14.707	1.362	0.285	0.251	سازگاری با دیگران Compatible with others
30.54	2	12.272	1.254	0.278	0.234	احساس سلامت Health feeling
32.42	2	16.212	1.326	0.276	0.263	احساس حقارت Humiliation feeling

مؤلفه‌های امنیت روانی

نتایج آزمون شیب رگرسیون نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری برای همه مؤلفه‌های امنیت روانی بیشتر از ۰/۰۵ به دست آمده که به این معنی است که همبستگی بین هر یک از مؤلفه‌های متغیر وابسته تفاوت معنی‌داری بین گروه‌های مستقل ندارد.

آزمون لامبدای ویکلز جهت بررسی معنی‌داری اثر گروه بر متغیرها

جدول ۵. آزمون لامبدا ویکلز پس‌آزمون

Table 5

Wilks' Lambda Post-test

سطح معنی‌داری Sig Level	خطای درجه آزادی Error of Freedom Degree	درجه آزادی Freedom Degree	f	ارزش Value
0.001	1	13	32.870	0.122

لامبدا ویکلز
Wilks' Lambda

آزمون لامبدا ویکلز در سطح معنی‌داری $P < 0.01$ نشان می‌دهد که تفاوت معنی‌داری بین دو گروه آزمایش و کنترل در زیر مولفه‌های امنیت روانی وجود دارد.

آزمون لون جهت بررسی برابری واریانس‌ها

برای بررسی پیش فرض برابری واریانس‌های مولفه‌های امنیت روانی در گروه‌های مورد پژوهش نیز از آزمون لون استفاده شد. نتایج آزمون لون در جدول زیر آمده است:

جدول ۶. نتایج آزمون لون جهت بررسی پیش فرض برابری واریانس‌های مولفه‌های امنیت روانی

Table 6

Levene test to consider variances equalities (Pre-test)

سطح معنی‌داری Sig level	Df2	Df1	F	متغیرها Variables
0.135	13	1	0.178	ناسازگاری محیطی Environmental incompatibility
0.072	13	1	1.474	پارانویا Paranoia
0.870	13	1	0.060	اعتقاد به خود Believe in yourself
0.576	13	1	0.676	اشتیاق به زندگی passion to life
0.161	13	1	1.067	افسردگی depression
0.565	13	1	1.896	احساس سعادت‌مندی felling of prosperity
0.704	13	1	1.584	امنیت اجتماعی social security
0.192	13	1	1.547	خودآگاهی self-awareness
0.189	13	1	1.365	اعتماد به نفس Self-confidence
0.174	13	1	1.258	احساس عصبانیت

0.541	13	1	1.547	Feeling f angry یاس و ناامیدی
0.258	13	1	1.567	hopeless علاقه به زندگی
0.234	13	1	1.475	Affection to life سازگاری با دیگران
0.214	13	1	1.625	Compatible with others احساس سلامت
0.341	13	1	1.179	Health feeling احساس حقارت
				Humiliation feeling

جدول فوق گویای آن است که واریانس‌های مولفه‌های امنیت روانی در دو گروه با هم برابر بوده و با یکدیگر تفاوت معناداری ندارند که این یافته، پایایی نتایج بعدی را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون‌های شیب رگرسیون، لامبدای ویلکز و لون، تحلیل‌های مربوط به اثرات برنامه آموزش گروهی QCT مورد بررسی قرار گرفت که نتایج به دست آمده در جدول زیر قابل مشاهده است:

جدول ۷ آزمون کواریانس Mancova اثربخشی آموزش کیفیت گروهی (QCT) بر امنیت روانی-اجتماعی
Table 7

Multivariate Covariance Test (MONCOVA) on Effectiveness of					
مجموع	درجه	میانگین	F	سطح	مجذور اتای
مربعات	آزادی	مربعات	معنی	تفکیکی	Eta
Sum of	Freedom	Mean of	داری	Sig	Squares
Squares	Degree	Squares			
29.217	1	29.217	16.342	0.001	0.557
21.573	1	21.573	19.102	0.001	0.595
18.895	1	18.895	22.201	0.001	0.631
9.893	1	9.893	9.305	0.009	0.417
6.290	1	6.290	6.513	0.024	0.334
9.324	1	9.324	27.721	0.000	0.681
2.839	1	2.839	6.700	0.022	0.340
6.887	1	6.887	20.255	0.001	0.609
6.661	1	6.661	11.763	0.004	0.475

تأثیر روش کیفیت آموزشی گروهی ...

فتحی و همکاران

0.798	0.000	51.490	11.391	1	11.391	احساس عصبانیت Feeling f angry
0.490	0.004	12.484	3.644	1	3.644	یاس و ناامیدی hopeless
0.171	0.125	2.688	2.116	1	2.116	علاقه به زندگی Affection to life
0.557	0.001	16.337	4.569	1	4.569	سازگاری با دیگران Compatible with others
0.244	0.061	4.199	4.676	1	4.676	احساس سلامت Health feeling
0.323	0.027	6.213	3.380	1	3.380	احساس حقارت Humiliation feeling

در جدول ۵ آزمون کواریانس چند متغیره Mancov برای مقایسه زیرمؤلفه‌های امنیت روانی در بین گروه آزمایش و کنترل بکار برده شد. جهت بررسی همگنی رگرسیون و فقدان تعامل بین گروه‌ها با نمرات پیش‌آزمون، مفروضه یکسانی شیب رگرسیون بررسی شد و با توجه به نتایج این فرض مورد تأیید قرار گرفت. اثر اصلی مؤلفه‌های امنیت روانی (ناسازگاری محیطی، پارانویا، اعتقاد به خود، اشتیاق به زندگی، افسردگی، احساس سعادتمندی، امنیت اجتماعی، خودآگاهی، اعتماد به نفس، احساس عصبانیت، یاس و ناامیدی، احساس حقارت، سازگاری با دیگران) در گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل بهبود یافته است. ولی در مؤلفه‌های علاقه به زندگی و احساس سلامت بین گروه آزمایش و کنترل در پس‌آزمون تفاوت معناداری مشاهده نگردیده است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که بین مؤلفه‌های امنیت روانی-اجتماعی (ناسازگاری محیطی، پارانویا، اعتقاد به خود، اشتیاق به زندگی، افسردگی، احساس سعادتمندی، امنیت اجتماعی، خودآگاهی، اعتماد به نفس، احساس عصبانیت، یاس و ناامیدی، احساس حقارت، سازگاری با دیگران) در گروه آزمایش و گروه کنترل در پس‌آزمون تفاوت معناداری وجود دارد. هرچند در رابطه با موضوع حاضر تاکنون پژوهشی انجام نیافته است ولی به شکل منسجمی با یافته‌های دهان‌زاده و برنا (۱۳۹۸)، رجبی و همکاران (۱۳۹۶)، هنرمند زاده و سجادیان (۱۳۹۵)، هاشمی و عباسی (۱۳۹۱)، کیلام و کیم^۱ (۲۰۱۴) و گیلمور^۲ (۲۰۱۵) همسو بوده است. برای مثال دهان‌زاده و برنا (۱۳۹۸) در پژوهشی نشان داد که آموزش مهارت‌های زندگی بر احساس امنیت اجتماعی و سلامت روان در نوجوانان اهواز مؤثر بوده است. ولی در مؤلفه‌های علاقه به زندگی

1. Killam, Kim

2. Gilmore

و احساس سلامت بین گروه آزمایش و کنترل در پس‌آزمون تفاوت معناداری مشاهده نگردیده است و با یافته‌های دیگران همسو نبوده است. محققان به شکل منسجمی دریافتند که آموزش گروهی بر سلامت روانی و امنیت روانی کودکان بی‌سرپرست مؤثر بوده است (دهان زاده و برنا، ۱۳۹۸؛ و گیل‌مور، ۲۰۱۵). در تبیین فرضیه حاضر باید گفت که آموزش گروهی QCT مبتنی بر افزایش خود انضباطی و اعتماد به نفس تهیه شده و فراگیران پس از دریافت این آموزش خواهند توانست پیامدهای رفتار خود را بهتر شناخته و درک کنند و شروع به مسئولیت‌پذیری در قبال رفتارهای خود، اولویت‌های آنها و در سطح بزرگتر مسئولیت‌پذیری در قبال جامعه کنند، به این صورت که فراگیران با دریافت این برنامه آموزشی باید بتوانند روابط مثبت بین خود را افزایش داده، خود-انضباط شده، تضادها را رفع کنند (موسلی و تاو، ۱۹۹۹). بر این اساس، می‌توان گفت که آموزش گروهی QTC به دختران بی‌سرپرست سبب شده است که خودشان را با محیط، دوستان و مسئولین سازمان سازگار کنند. به خودشان اعتقاد داشته باشند و برای زندگی کردن و اهدافشان در زندگی شور و اشتیاق داشته باشند. گوشه نشینی و افسردگی را کنار بگذارند، با انجام کارهای گروهی و خلاق احساس سعادت‌مندی بکنند. با تکرار و تمرین در برابر نه گفتن به دوستان، کمروبی را کنار بذارند و احساس امنیت اجتماعی و روانی کنند. با شرکت در کارهای گروهی دیگر احساس یاس و ناامیدی نمی‌کنند و با دوستان و همتایان خود سازگار هستند و از اینکه والدینی ندارند، احساس حقارت نمی‌کنند. ارول^۱ و همکاران (۲۰۱۰) در پژوهشی نشان داد، اضطراب، افسردگی، اضطراب/ گوشه‌گیری و شکایات جسمانی در نوجوانان پرورشگاهی بالاتر از نوجوانان عادی بوده است و میانگین نمرات مشکلات درون‌سازی در دختران بیشتر از پسران بود. همچنین آنها نشان دادند که عدم مراقبت حمایت‌کننده از جانب سرپرستان و فقدان مهارت‌های اجتماعی و مهارت‌های حل مسئله پیش‌بینی‌کننده مشکلات رفتاری آن‌ها می‌باشد.

اندورک^۲ و همکاران (۲۰۱۴) در مطالعه‌ای نشان داد که کودکان سپرده شده به موسسات از سطح افسردگی، اضطراب و ترس بالاتر و مهارت‌های مقابله با استرس و کیفیت زندگی پایین تری برخوردارند. بنابراین آموزش کیفیت گروهی سبب می‌شود که عزت نفس این کودکان و نوجوانان احیا شود و هنگام مواجهه با مشکلات زندگی، سازگاری بیشتری از خود نشان دهند.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که در قالب قوانین QCT و مدل آموزشی که وجود دارد این کودک احیاء می‌شود و رفتارها تغییر می‌یابد. کودک از این تغییر لذت می‌برد، مدل آموزشی در قالب بازی و رعایت قوانین و پروتکل آموزشی به کودک کمک می‌کند که خودش را بشناسد و رفتارهای درونی شده اش بروز کند. در این خودآگاهی کودک نقاط قوت و ضعف خود را می‌شناسد و به دنبال تغییر رفتار

1. Erol
2. Endork

است، همین به رشد و تکامل همه جانبه او کمک می کند. آموخته های QCT نسل آینده کودکان و نوجوانان را براساس الگوی نظم پذیری، رشد اعتماد به نفس و مهارت های اجتماعی و هوش هیجانی که یک انسان نیاز دارد با آن برسد پیش فرض و طراحی خواهد کرد. با آموزش خشک در مدارس که براساس تأکید برحفظیات است کودک از این حیطه خارج می شود چون درگروه های هم فکر و مرتبط با خود تمام ماهیت های QCT را یاد می گیرد.

آموزش کیفیت گروهی (QCT) سبب می شود که آنها عواطف خود را از طریق یادگیری و تقلید بدست آورند و آنها محیط آموزش را پر از عاطفه و شور و نشاط می بینند و این امر سبب می شود که آنها به هیجانات کودکی و عواطف خود بی تفاوت نباشد و آنها را در موقعیت مناسب ابراز نماید. و در نتیجه بدست آوردن عاطفه و کامیابی در برقراری ارتباط با منبع دلبستگی باعث شکل گیری و رشد عواطف مثبت از جمله کاهش اضطراب، افسردگی، خشم و ناامیدی در کودکان می شود. علاوه بر آنها وقتی کودکی مورد آزار و اذیت، ضریب و شتم قرار می گیرد اثر بسیار مخربی بر رشد روانی- اجتماعی و رفتاری دارد و منجر به پرخاشگری بعدی او یا افسردگی و یا رفتارهای غیراجتماعی و یا اعتیاد و سوء مصرف مواد می شود، کاهش اعتماد به نفس و حرمت او خدشه دار می شود (رجبی و همکاران، ۱۳۹۶). بنابراین آموزش گروهی در زمینه های فردی، اجتماعی، اخلاقی و آموزشی سبب شده است که این کودکان خود نیز آگاه تر شده و از بکار بردن رفتارهای غیرعادی جلوگیری کنند چرا که نابسامانی در اخلاق و رفتار ناشی از تربیت بد آنهاست.

پژوهش حاضر با محدودیت هایی روبرو بوده است که می توان به عدم کنترل ویژگی های روان شناختی شرکت کنندگان به عنوان متغیر کنترلی اشاره کرد که پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی در نظر گرفته شود. همچنین از دیگر محدودیت های تحقیق عدم کنترل ویژگی های جمعیت شناختی مانند جنسیت است که پیشنهاد می شود که در پژوهش های آتی تأثیر آموزش گروهی بر امنیت روانی پسران بی سرپرست نیز انجام شده و نتایج آن با پژوهش حاضر مقایسه شود. پیشنهاد می شود آموزش کیفیت گروهی (QCT) به صورت خدمات آموزشی روانشناختی در مراکز نگهداری کودکان بی سرپرست به کودکان بی سرپرست با عملکرد و عزت نفس پایین ارائه شود تا بتوان از بسیاری از مشکلات مرتبط با مهارت های اجتماعی و امنیت روانی- اجتماعی کودکان پیشگیری کرد.

References

منابع

- اصغری نکاح، سیدمحسن؛ حیدری دربندی، آسیه. (۱۳۸۹). مقایسه شیوه های نگهداری و حمایت از کودکان بی سرپرست و بدسرپرست از منظر مراقبت سلامت و بهداشت روانی، خلاصه مقالات چهارمین جشنواره های علمی-تحقیقاتی کودکان سرور، ۱۸.
- چم زاده فنواتی، مانا؛ آقایی، اصغر؛ گل پرور، محسن. (۱۳۹۴). اثربخشی آموزش مهارت های مثبت اندیشی بر سبک اسنادی بدبینانه دانش آموزان پسر دوره ابتدایی، پژوهش در برنامه ریزی درسی، ۱۲(۲) و ۲۰، ۴۳-۵۰.
- حصار سرخی، ربابه؛ اصغری نکاح، سید محسن؛ لعل زاده کندکلی، انیسه؛ پروانه، الهام. (۱۳۹۵). مقایسه پرخاشگری و دانش هیجانی کودکان پسر بی سرپرست و بدسرپرست با کودکان عادی، فصلنامه سلامت روانی کودک، ۳(۲)، ۸۵-۷۷.
- دانش، پروانه، شربتیان، محمدحسن. طوافی، پویا. (۱۳۹۶). تحلیل جامعه شناختی خشونت خانگی علیه زنان و رابطه آن با احساس امنیت در خانه (مطالعه مورد زنان ۱۸-۵۴ سال شهر میانه)، پژوهشهای راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۶(۱۶)، ۴۷-۷۲.
- دهان زاده، امیر؛ برنا، محمدرضا. (۱۳۹۸). بررسی تاثیر آموزش مهارت های زندگی بر احساس امنیت اجتماعی و سلامت روان در نوجوانان اهواز، مجله روانشناسی اجتماعی، ۱۳(۵۰)، ۸۲-۷۳.
- رجبی، مسلم؛ بگیان کوله مرز، محمد جواد؛ بختی، محبتی؛ کریمی نژاد، کلثوم (۱۳۹۶). مقایسه شاخصهای سلامت روان در کودکان بی سرپرست نگهداری شده در مراکز با کودکان سپرده شده نزد اقوام در استان لرستان، نشریه پرستاری کودکان، ۴(۱)، ۴۷-۳۷.
- زارع، حسین؛ امین پور، حسن. (۱۳۹۰). آزمون های روان شناختی، انتشارات آبیژ.
- زارعی، اقبال. میرزایی، میترا. صادقی فرد، مریم. (۱۳۹۷). ارائه مدلی جهت تبیین نقش مهارت های ارتباطی و مهارت های حل مسئله در پیشگیری از آسیب های روانی و اجتماعی با میانجی گری تعارضات خانوادگی، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی، ۹(۲۲)، ۱-۲۶.
- ساروخانی، باقر. نویدنیا، منیژه. (۱۳۸۵). امنیت اجتماعی و روانی خانواده و محل سکونت؛ در تهران، فصلنامه رفاه اجتماعی، ۶(۲۲)، ۱۰۸-۷۸.
- سلیمانی فرد، سجاد. (۱۳۸۹). مقایسه مهارت های اجتماعی یتیمان نوجوان ساکن در مراکز با مهارت های اجتماعی نوجوانان ساکن خانواده جایگزین در تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران، ایران دانشگاه رفاه اجتماعی و توانبخشی.

شجاعی باغینی، فاتزه؛ بهرامی، محمود. (۱۳۹۷). بررسی رابطه ادراک شایستگی با اضطراب و احساس تنهایی در کودکان بی‌سرپرست مراکز شبه خانواده، دو فصلنامه مطالعات پلیس زن، ۱۲(۲۹)، ۵-۲۰. صفارحمیدی، الناز؛ حسینیان، سیمین و زندی پور، طیبه. (۱۳۹۶). تاثیر آموزش مثبت اندیشی بر ادراک شایستگی و مهارت های اجتماعی کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست، فصلنامه سلامت روانی کودک، ۴(۱)، ۲۳-۱۳.

قاسمی، راضیه. محمدی، اصغر. (۱۳۹۲). بررسی میزان احساس امنیت و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن در بین شهروندان ۴۴ تا ۶۵ ساله شهر کرد، فصلنامه دانش/انتظامی، ۱(۲)، ۲۱-۳۷. هاشمی، سید احمد؛ عباسی، ابوالفضل. (۱۳۹۱). بررسی تاثیر آموزش گروهی مهارتهای زندگی بر امنیت روانی (کاهش کم رویی) دانش آموزان دوره ابتدایی شهرستان لامرد، شیوه های نوین تربیت، کنفرانسهای داخلی.

هنرمند زاده، ریحانه و سجادیان، ایلناز. (۱۳۹۵). بررسی مداخله مثبت نگر گروهی بر بهزیستی روانشناختی، تاب آوری و شادکامی دختران نوجوان بی‌سرپرست، پژوهش نامه روانشناسی مثبت، ۲(۶)، ۵۰-۳۵.

Asghari Nekah, S. M., & Heidari Darbandi, A. (2010). Comparing the take-caring and supporting methods of orphan and neglected children from psychological health. *Summary of articles of fourth scientific-research conferences on Sarvar children*. 18. [In Persian]

Caldarella, Paul. Christensen, Lynette; Kramer, Thomas J., & Kronmiller, K. (2009). Promoting Social and Emotional Learning in Second Grade Students: A Study of the Strong Start Curriculum, All Faculty Publications. Paper 126.

Canney, C., & Byrne, A. (2006). Evaluating circle time as a support to social skills development: Reflections on a journey in school-based research. *British Journal of Special Education*, 33(1): 19-24. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8578.2006.00407.x>

Chamzadeh, M., Aghaiee, A., & Golparvar, M. (2015). Effectiveness of positive thinking skills teaching through pessimistic documentary style of primary boy students. *Research in Curriculum*. 12(2, 20): 34-50 [In Persian].

Dahanzadeh, A., & Borna, M. R. (2019). Study of effect of life skills education on social security feelings and mental health in female teenagers of Ahvaz. *Social psychological Journal*. 13(50): 73-82. [In Persian].

Danesh, P., Sharbatyan, M. H., & Tavafi, P. (2017). Sociological Analysis of domestic violence against women and its relationship with security feeling in the home (Case study: women of 18-54 years old of Myaneh city). *Applied researches on security and social order*. 6(16): 47-72 [In Persian].

- Endork, J. S. S. N. Z. (2014). Stress, coping and quality of life: An exploratory study of the psychological well-being of Ghanaian orphans placed in orphanages. *Child Youth Serv Rev.* 46, 28-37.
- Erol N, Simsek Z, & Munir. K. (2010). Mental health of adolescents reared in institutional care in Turkey: challenges and hope in the twenty-first century. *Eur Child Adolesc Psychiatry.* 19(2): 113-24.
- Ghasemi, R., & Mohammadi, A. (2013). Study of security feeling and its effective social factors among citizens in 15-44 range years old of Shahrkord. *Journal of military knowledge.* 1(2): 21-37 [In Persian].
- Gilmore, D. M. J. (2015). Dimensions of Impact: Implications of Social Emotional Learning (SEL) In Elementary Education, *Master of Education in Educational Leadership*, Vancouver Island University.
- Glazzard, J. (2016). The Value of Circle Time as an Intervention Strategy. *Journal of Educational and Developmental Psychology.* 6(2): 207-2015.
- Hashemi, S. A., & Abbasi, A. (2012). Study of effect of circle time of life skills on mental security (reduced shyness) in primary students of Lamard city. *Education new methods. Internal Conferences* [In Persian].
- Hesar Sorkhi, R., Asghari Nekah, S. M., Laalzadeh Kondelaji, A., & Parvaneh, E. (2016). Comparing of aggressiveness and emotional knowledge of orphan and neglected boy children with normal children. *Journal of Children Psychological health.* 3(2): 77-85 [In Persian].
- Honarmandzadeh, R., & Sajadyan, I. (2016). Study of positivism group intervention on psychological well-being, resilience and happiness of female orphan teenagers. *Journal of positive psychology.* 2(6): 35-50 [In Persian].
- Kemmelmeier, M., Danielson, C., & Bastten, J. (2005). What's in a grade? Academic success and political orientation. *Personality and Social Psychology Bulletin,* 31, 1386-1399.
- Killam K, Kim Y. (2014). *Positive psychological interventions and self-perceptions: A cautionary tale.* UK: Wiley Blackwell: 451- 463.
- Lawrence, D. (1996). *Enhancing Self-Esteem in the Classroom.* London: Paul Chapman.
- Lown, J. (2002). Circle time: The perceptions of teachers and pupils. *Educational Psychology in Practice,* 18(2): 93-102.
<http://dx.doi.org/10.1080/02667360220144539>
- Luna. B, Padmanabhan. A, O'Hearn. K, (2010). What has fMRI told us about the Development of Cognitive Control through Adolescence? *Brain and Cognition.* 72, 101-113.
- Margerison, A. (1996). Self-esteem: Its effect on the development and learning of children with EBD. *Support for Learning,* 11(4): 176-180.
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9604.1996.tb00256.x>
- Mosley, J. (1993). *Turn Your School Around.* Wisbech: LDA.

- Mosley, J. (1996). *Quality circle time*. Cambridge: LDA.
- Mosley, J. (2016). *Circle time and socioemotional competence in children and young people*. In Cefal, C., & Cooper, P. (Eds). Promoting motional Education. London: Jessica Kingsley Publishers
- Mosley, J., & Tew, M. (2013). *Quality Circle Time in the Secondary School*. Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, an informa business.
- Neuner-Jehle, S., Gruninger, U. & Schmid, M. (2016). Efficacy of a Communication Skill Training Fostering Health Promotion in Primary Care: A Mixed Method Analysis. *J Community Med Health*, 6, 2161-0711.
- Okrodu, G. (2010). Influence of parenting styles on adolescent delinquency in delta central senatorial district. *Edo Journal of Counselling*. 3(3): 58- 86.
- Rajabi, M., Begyan Koleh marz, M. J., Bakhti, M., & Karimi nejad, K. (2017). Comparing of mental health indexes in orphan children take cared in centers with children placed with relatives in Lorestan province. *Journal of children nursing*. 4(1): 37-47 [In Persian].
- Safar Hamidi, E., Hoseynian, S., & Zandi pour, T. (2017). Effect of positive thinking training on competence perception and social skills of orphan and neglected children. *Journal of Children mental health*. 4(1): 13-23 [In Persian].
- Saroukhani, B., & Navidnya, M. (2006). Social and mental security of family and place of residence in Tehran. *Journal of social well-being*. 6(22): 78-108 [In Persian].
- Shokaiee Baghini, F., & Bahrami, M. (2018). Study of competence perception relationship with anxiety and solely feeling in orphan children of semi-family centers. *Journal of Woman Police studies*. 12(29): 5-20 [In Persian].
- Soleymani fard, S. (2010). Comparing of social skills of teenagers' orphan resident in centers with teenagers with family in Tehran. *Mattrr's eeeee ii seerttt inn*. Tehran. Iran. Social well-being and Rehabilitation University [In Persian].
- Tew, M. (1998). Circle time: A much neglected resource in secondary schools? *Pastoral Care*, 18-27.
- Zare, H., & Aminpour, H. (2011). *Psychological Tests*. Ayiiz Publication [In Persian].
- Zaree, E., Mirzaiee, M., & Sadeqifard, M. (2018). Proposing a model to determine communication and problem-solving skills to prevent of mental and social impairments through mediating role of family conflicts. *Journal of consulting culture and psychotherapy*. 9(22): 1-26 [In Persian].

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی